

Kako se je proti Večerem temnilo

Nova KBM je skušala po nareku politike odigrati vlogo Večerovega grobarja od privatizacije do danes, ko se je izkazalo, da je načrt poskusa prevzema Večera od mikropodjetja 3Lan slonel prav na uslugah te ustanove

ALEŠ KOCJAN

Da je za celotnim scenarijem poskusa najverjetnejšega uničenja Večera stala Nova KBM, je pravzaprav simptomatično. In nekako pričakovano. A zato nič bolj razumljivo. Kajti prav ta druga največja državna banka, pred krizo štajerski finančni steber, je kot lakaj nekdanji vladajočih politik odigrala ključno vlogo pri lastninjenju Večera. Da se je polastila vpliva na drugi največji časopis v državi, ni zraslo le na zelnikih vodilnih v drugi največji banki. To se je zgodilo zato, ker je Večer postal premočan, preveč neodvisen in preveč uspešen, da bi gospodje v prestolnici to razumeli.

Ko je Večer podiral rekorde ...

Konec devetdesetih je Večer imel rekordno naklado, v nekem trenutku je po raziskavah branosti prekosil celo osrednji slovenski časnik – Delo. In ključno, časopis je bil povsem neodvisen od politike in skoraj v 60-odstotni lasti novinarjev, urednikov in nekdanjih zaposlenih. "Eden od ključnih razlogov za zelo uspešen razvoj Večera v devetdesetih letih je bila njegova tedanja lastniška sestava. Zaposleni in bivši zaposleni smo uspeli vse do začetka leta 2000 zadržati skoraj 60-odstotno lastništvo Večera, država je bila zgolj manjšinski delničar, kar nam je omogočilo, da delamo brez političnih pritiskov in po svoji pameti," se spominja Milan Predan, dolgoletni odgovorni urednik Večera v času, ko je časopis najbolj prosperiral. Dobički so rasli, na banki je imel Večer naložen denar za nakup lokalnih tednikov celotne Štajerske, ambiciozno uredništvo pod vodstvom odgovornega urednika Predana in tedanjega direktorja Boža Zorka pa je načrtovalo skok čez Trojane. "Politika nam je tako dolgo dopustila večinsko lastništvo - to sta Delo in Dnevnik izgubila že veliko prej - najbrž tudi zaradi tega, ker nas je imela za regionalni časopis brez pomembnega vpliva na državno politiko. Ko je Večer začel po branosti prehitovati celo Delo in konec devetdesetih dokončno postal vplivni nacionalni medij, je bilo podcenjevanja in miru pred politiko konec," nadaljuje Predan.

Upokojeni Večerovi uredniki in

novinarji se spominjajo, da je tedaj v uredništvo prišlo vabilo predsednika Milana Kučana, ki je celoten uredniški odbor povabil na kosilo. A je uredništvo pod Predanovim vodstvom sklenilo, da se za novinarje tovrstno bratenje s politiko ne spodobi. Neformalna srečanja na sprejemih za novinarje vseh večjih uredništev, brifingi ali uradni intervjuji so nekaj povsem drugega kot pa kosilo, na katerem bi predsednik gostil le eno uredništvo.

... se je politika ustrašila

Po nekaterih urbanih legendah je tudi ta zavrnitev Kučanovega vabila bila glavni vzrok dejstvu, da se je tedanja politična garnitura pod vodstvom LDS in SLS preko banke spravila na Večer. Prvi poskus se je zgodil leta 2000, ko je sklad Infond, v 100-odstotni lasti mariborske NKBM, že razpolagal s 30-odstotnim deležem Večera. Svojih prvotnih 20 odstotkov delnic, ki jih je prejel v prvi fazi privatizacije, je povečal z nakupom desetodstotnega deleža Slovenske odškodninske družbe, Kapitalska družba pa ima še danes svoj prvotni, tj. desetodstotni delež v Večer. Konec devetdesetih, ko je Večer že postal delniška družba in je bilo mogoče razpolagati z delnicami, je Infond male delničarje zasipaval s ponudbami za nakup Večerovih delnic. Sprva jih je kupoval po 1000 tolarjev, v štirih letih se je Infondova ponudba pošesterila – na 6000 tolarjev. V tem času so mali delničarji še vedno razpolagali s približno 55 odstotki kapitala in imeli večino v nadzornem svetu. Podjetje je ustvarjalo približno milijon mark dobička in dividende niso nikoli presegle 30 odstotkov dobička. Vlagalo se je v razvoj, firma je cvetela, denarja je bilo celo toliko, da je bil Večer generalni pokrovitelj slovenskih smučarskih reprezentanc.

Čeprav so mali delničarji obvladovali še okrog 55 odstotkov Večerovega kapitala, je Infond dobil večino v nadzornem svetu, ker mali delničarji niso pridobili vseh pooblastil, da bi lahko zastopali svojih 55 odstotkov v celoti. Vodenje nadzornega sveta je prevzel takratni direktor NKBM Jože Glogovšek, ki je svoje poznavanje delovanja medijev demonstriral ob napadu na Večerovega novinarja Mira Petka,

ki je razkrival umazane posle in pranje denarja v koroški podružnici NKBM. Tedaj je Glogovšek demonstriral svoje poznavanje medijev, ko se je proslavil z izjavo, da ni stvar novinarjev, da raziskujejo nepravilnosti v bankah.

Čeprav je bil Večer takrat na svojem profesionalnem vrhuncu in z visoko naklado prinašal velike dobičke, je NKBM kot novi večinski lastnik "v dobro časopisa, ki potrebuje svežo kri", hitro poskrbela za zamenjavo v vrhu uredništva, zanjo pa dobila blagoslov državne in mariborske lokalne politike. Ne enim ne drugim politično neodvisni Večer ni bil v interesu: za prve je bil preveč nepredvidljiv, za druge s svojim prevladujočim vplivom na lokalno javno mnenje prenevaren. "Žalostno je, da se takrat niti večini novinarskih kolegov z Društvom novinarjev na čelu ni zdelo vredno protestirati zoper početje NKBM, še več, zdelo se jim 'normalno', da novi lastnik pač postavi na položaje svoje ljudi. S tem so tudi bodočim medijskim lastnikom dali znak, da je politično lomastenje po medijih pač nekaj 'normalnega', danes razmišlja Predan.

Gospodar se menja, bič ostane

V tistem času sta se za Večerove delnice zanimala tudi avstrijska Styria in avstrijska tiskarna Leykam. Na banki so vnovič zastrigli z ušesi in dali desetkrat višjo ponudbo knjigovodske vrednosti in večina malih delničarjev je svoje delnice prodala, tako da je banka preko Infonda obvladovala že skoraj 60 odstotkov Večera. V naslednjih letih je banka molzla Večer, saj ga je drago plačala. Ustavila je razvoj, srkala dividende, Večerove ambicije po skoku čez Trojane pa je pokopala.

A s privatizacijo Večera še ni bilo konec agonije. Pod pokroviteljstvom državne banke je največji lastnik Večera Infond Holding leta 2003 potihoma in z vednostjo vodstva NKBM prešel k pivovarni. Takrat je Pivovarna Laško postala tudi največji zasebni lastnik Dela.

Agonija z Večerom se je nadaljevala, le da se je po letu 2004 zamenjal politični birič – to je postala vladajoča SDS ob pomoči Boška Šrota, direktorja pivovarne, ki je tedaj preko Infonda Dela in več parkirišč obvladovala

okrog 80 odstotkov Večerovih delnic. Preostanek je bil v lasti državnega Kada in malih delničarjev.

Ko je Pivovarna Laško vse svoje deleže v Večeru s parkirišč v enem dnevu prenesla na Delo, kar je to moralo mastno preplačati, in je brez soglasja ministrstva za kulturo dotodanjih 20 odstotkov v lastniški strukturi Večera dvignilo na 80, se je odvila

znana zgodba. Delo je zaradi koncentracije lastništva na poziv Urada RS za varstvo konkurence začelo prodajati Večer in na razpis se je prijavil 3Lan, majhno podjetje s štirimi zaposlenimi iz Murske Sobote. Izkazalo se je, da 3Lan ni imel prijaznih namenov z Večerom, saj se je v ozadju skrival prezadolženi poslovnež Matej Raščan, ki bi najverjetneje na Večerove zdrave

poslovne bilance obesil svoje 30-milijonske dolgove, ki so nazadnje pokopali njegovo podjetje Delo Revije. Da je mera polna, se je izkazalo, da je bil peklenški načrt prevzema Večera in posledičnega najverjetnejšega izčrpanja skovan ob pomoči mariborske NKBM - tiste državne firme, ki je začela nad uredništvo časnika s težo že pred dvanajstimi leti zgrinjati temne oblake.

Podcenjena naveza med politiko in Laškim

Milan Predan, odgovorni urednik (1991-2000) in direktor (2006-2008) Večera: "S posledicami sprege vodstva pivovarne in vladajoče politike sem se soočil po vrnitvi na Večer leta 2006. Ko sem sprejel položaj direktorja, sem ne glede na prejšnjo izkušnjo z NKBM podcenil moč te navezave in verjel, da sta za lastnike vendarle najpomembnejši poslovna uspešnost podjetja in rast časopisa, pa sem hitro ugotovil, da so zadaj še drugi interesi, skregani s tema ciljema. V slabih dveh letih mojega direktorovanja so se zamenjali trije nadzorni sveti. Lastniki na čelu z Infondom in prek njega Pivovarne Laško so izčrpavali podjetje z visokimi dividendami in med drugim 'predlagali', naj Večer z velikim denarjem sodeluje pri nakupu delnic NKBM, kar sem zavrnil. Zahtevali so 'ženitev' Večera z Delom. Posledice so znane in žal mi je, da jih moji bivši kolegi pri Večeru še kako čutijo."

Kričoč primer sistemske korupcije

Branko Maksimovič, nekdanji večerovec in nekdanji predsednik Društva novinarjev Slovenije: "Prodaja Večera obiskurnemu podjetju s pomočjo 'uglednih' bančnikov je še en kričoč primer sistemske korupcije. S tem bi se morali ukvarjati pristojni organi, ki pa so seveda del sistema, zato ostaja toliko afer neizpetih. V primeru prodaje Večera so DNS in sami večerovci že pred dvema letoma dvignili dovolj prahu, da se je tajkunsko kolesje na srečo zataknilo in celo ustavilo. Še bolj učinkovita je bila novinarska reakcija v primeru razkrivanja Raščanovega lastništva Dela-Revij. Da ne bi padlo v pozabo, naj spomnim, da se je pri razkrivanju bančnih malverzacij prvi izkazal nekdanji kolega Miro Petek."

Spremembe lastniške strukture Večera v minulih dvanajstih letih

